

МЕРА СТИДА

Већ од првог јутра летњег распуста одлазио сам у бостан. Бака би ме допратила до надстрешнице на средини велике њиве са безброј „кућица” на растреситим браздама, из којих су вијугале лозе и блистале зелене лопте лубеница и диња. Понела би ми тешку дедину бунду од овчијег крзна, да бих седео и лежао на њој, а ја воду и храну за тај дан. Дедин војнички дурбин лупкао ме је по грудима док сам дугачким корацима настојао да сустигнем баку.

Бостан је био омеђен с једне стране железничком пругом, а с друге каналом чије би корито преко лета било суво. Стражарско место било ми је на насипу дуж канала. Попео бих се на насип и кроз дурбин осмотрио околину, па бих се завалио у високу траву и посматрао лелујање облака изнад себе, док не бих осетио пузање буба по телу. Шетали су ми голом кожом мрави и буба-маре, слетале муве да ме пецкају, зујали комарци и обади око главе, прелетали ме лептири на путу између два цвета, прескакали скакавци, мирисале пчеле и осе, а ја сам настојао да што дуже останем непокретан и замишљао да сам Гуливер међу Лилипутанцима.

У бостану сам почео да сакупљам инсекте, маштајући да постанем биолог. А моја се машта приближила реалности када сам од мајстора Брајфуса, деде школског друга мог најстаријег брата, за своју колекцију добио дрвену кутију са преградама и прозором усеченим у поклопац. Набавио сам и блокчић, да у њему цртам и описујем биљке што су расле у бостану.

Бака је сваке године на дан Преображења Господњег одлазила у манастир Водица у Даљ Планини, пешачећи седам километара, а једног лета је повела и мене.

Манастир је био на широкој ливади, много већој од нашег великог бостана, и сва се шаренила од разноврсног цвећа. Бака је отишла у цркву, а ја сам истраживао колико врста биљака има у том разнобојном ћилиму, бележећи им имена у блокчић, који сам носио у џепу кратких панталона. Цртао сам цвет и латице биљкама којима нисам знао имена и записивао своја запажања, како бих касније открио њихове називе.

Бака ме је затекла у истраживачком послу и радознано посматрала са стране. Приметивши њен поглед, а нестрпљив да што пре откријем имена биљака које нисам препознао, позвао сам је да ми помогне. Најчуднији ми је био широки бели цвет са црном тачком не већом од два-три милиметра.

– Зове се стидак – рекла је и, на моје чуђење откуд му баш такво име, објаснила: – То је цвет који се стиди у име целог човечанства.

Збуних се још више.

– Величина црне тачке на њему је променљива, јер он реагује на количину стида којег људи осећају због својих поступака. Кад сам била мала и долазила са својом баком на ову манастирску ливаду, тај цвет је био потпуно црн, са малим белим рубом – објашњавала је бака. – Од тада је прошло много година, а свет се све мање стиди. Да људи знају за стид, као што су знали наши преци, не бисмо имали ратове, нити би било оволико лопова и превараната око нас, ни мржње и лажи. Бојим се да ће врло брзо стид сасвим нестати.

Тих бакиних речи сетио сам се много касније, на истој оној ливади пред манастиром, где сам довео госте из далеког Јапана. Разгледајући цркву и манастирске објекте, поред стазе приметио сам потпуно бео цвет стидка. Моји гости су полако наставили шетњу, а ја сам се занео у тражењу макар једног белог цвета на коме бих видео траг црне тачке.

Но, узалуд. Ни на једном је нисам пронашао. Сви су били сасвим бели...

Рајко Лукач